Fábián István

Arra menj

arra menj, ahol jegenyefáklyák lobognak
a hosszúárnyú estén.
arra menj, ahol az utat behullják
száraz akácfa gallyak
és gonosz tövissel kapnak lábad után,
ahol a hűlő homokban nem hallod
saját léptedet
és fehér falak mögül figyelnek
mélyszemű purdék,
ahol a háztetőn, mint őslények csupasz gerincén
a Hold fennakad
s ráderesztі sárga kutyáit,
hogy körülszaglásszanak:
MIFFÉLE IDEGEN VAGY?
ahol az éjszaka mögédsompolyog a házak közül
és mikor ijedten hátranézel,
a kerítések mögül
lányok hívogató nevetését hallod.

Őszi firka

amibe végül belepusztulunk: a tétovaság
kényszerű csoda
robbanás, ahogy félbeszakad
életünk tükrei között
csapódik ide-oda a tiszta ész
és a tiszta harag
meztelenségünk mégis megóvja
valami furfangos kaloda bár
fogunk sem bírja már a tiszta
levegőt.
erőt
csak a hazugok nevetéséből hallok.
ócska gallyseprűvel kaparász ablakomon
örökké zsémbes ősz-anyó
zörgő szelek szaladnak
s fölkerekednek a fagy ördögszekerei.
galambok fázlódnak a képzelet
bádogtornyaiban.
forgok magamban dühösen
s mint a gubós rügyek:
kevélyen gubózok én is.
leterít engem bármi szerelem mondom
puskás angyalkák rámpukkogatnak
hová rohanjak!
firkálom magam novemberi égre
tavaszi hóra augusztusi
lapuló vizekre.
én kipróbáltam a ravaszkodást rejtőztem füstfényű
látszatokba tavaszfényű sörökbe
én méricskéltem a távolságokat
miket magam veszítve bejártam
s hogy magamat lássam hittem
fegyelmem mindvégig kitart
megfordulok párát gyöngyöző falakhoz
tapasztom fülem
visszhangtalan csendre hahózok.

Gerelyes Endre

Tizenhárom stáció

A nyolc esztendeje elhunyt Gerelyes Endre tizennyolc évvel ezelőtt született filmnoveláját korántsem valamiféle — számontartandóan kerek — évforduló alkalmából, de éppen nem is véletlenszerűen adjuk közre folyóiratunkban. Hiszen hát sorsát, munkásságát életében mindvégig örömmel-féltéssel figyeltük, s tartottuk számon olvasóiként, földijeiként, barátjaiként egyaránt. Sokrétű alkotó tevékenységével való ismerkedésünk során érzékletessé vált számunkra, hogyan emelkedett a felszabadulás utáni magyar szocialista irodalom jelentős íróegyéniségévé.

Most, itt megjelenő írása is bizonyítja, hogy a legnagyobb figyelmet az új társadalmat építő-alakító ember sorsának, gondolat- és érzelemvilágának elemző feltárására, példákat felmutató ábrázolására fordította. (Ezért is veszteség, hogy a végső pontosítást igénylő novellából nem készült film — tervei szerint Suksinnal a főszerepben).

Miként az sem vitatható, hogy gyermek- és ifjúkorának közvetlen környezete — Salgótarján — meghatározó volt valóságlátásának, magatartásának alakulásában. Otthona lévén e vidék, ahová később is oly gyakran haza járt, mert idetartozónak érezte magát, mert felelős hírvivője volt e tájnak: novelláiban, szociográfiáiban, publicisztikai írásaiban felfedezhető megfogalmazója, értelmezője sajátos világunknak.

Az emlék őrzését, az élet és életmű ápoló számontartását természetes kötelességnek tekintjük, mert úgy érezzük, szellemi életünk gyarapítása, a hagyományozott értékek átszármazó megbecsülése hiányos lenne, hiányos lenne az ő munkásságának, rólunk és nekünk megfogalmazott üzenetének ismertetése, terjesztése nélkül.

Nem kisajátítani akarjuk — ez lenne legméltatlanabb hozzá —, hanem hogy valóságos, végleges otthonra találjon itt, s mindig érdeklődő és értő, közös és közösségi figyelem segítse maradandóan élővé válni emlékét, hagyatékát.

Fenyvesek között vezető, keskeny földút. Az alkonyat lassan estére vált, szürke, vizenyős pára ereszkedik a földre. Vagy huszonöt ember húzódik előre egyesével, nehezen lépve a tapadó, nedves agyagban. Földszínű, fáradt katonaarcok. Csaknem betöltik a világot, ugyanakkor kívül is vannak rajta, nehézkesen kihúzzák a sárból a bakancsot, előrelendítik, beletaposnak a sárba. Távolról, mintha közeledő vihar jönne, halk, állandó ágyúszó hallatszik. Körös-körül ágyúznak. Senki nem emeli föl a fejét, lehet hogy nem is hallják. Lihegve, lassan másznak egyre feljebb.

Csépány, fekete homlokán összehúzva a redőket, menetközben, nagy figyelemmel cigarettára gyújt, maga elé meredve szippantgat belőle. Azután megnézi a félig elszívott cigarettát, s hátranyújtja. Hátra se néz, tartja a cigarettát, de senki nem nyúl érte. Meghökkent, s inkább haragos arccal hátrafordul, rámered a mögötte baktató harmincöt-negyven éves, elnyűtt emberre. A mögötte lépegető, cigarettára se figyelő Simon Sándor lehajtott fejjel jár, arcán kopár reménytelenség. Távol van már mindentől, olyanféle lelkiállapotban, melyben már a saját sírját is megássa parancsszóra az ember. Csépány tovább szívja a cigarettát, töpreng, kilép a sorból, és beáll Simon Sándor mögé. A zömök, megtöretlen ember, akiben inkább a harag, s nem a reménytelenség nőtt meg — indulatos szeretettel szemléli Simont, ahogy a gyengébb testvérre szokás nézni.

Közeledő dübörgés. Csikorgó lánctalp surrog a sárban, a forgó, nagy acélszemekről nagy darabokban hull az agyag. A tank nehézkesen, majd olyan fáradtan mozog, mint a katonák. Tornyában bukósisakos, ernyedt arcú fiatal német hadnagy. Amikor a harckocsi, követve a kanyargó utat, egész testével fordul egyet, a torony meglódul, a tiszt fölriad egy pillanatra, azután megint maga elé bámul. A megtépázott, sáros kis csapat félreáll, a puskát, géppisztolyt, mint a botot tartják a vállukon, hónuk alatt, állnak és nézik az elhaladó tankot. A sor elején álló zászlós kihúzza magát, s föltisztelgés. A német oda se pillant, elmegy a meg-megingó, nagy testével nehezen forgolódó tankon. Csépány vigyorogva nézi a még mindig tisztelgő zászlóst.

— Micsoda marha ez. Kikészült a tankos hadnagy úr is, megdöglötök, pajtás.

— Mink is megdöglünk. Otthon ez is könnyebben menne.

— Bolond vagy te, komám.

— Mozgás, emberek — ordít a zászlós, talán erőt merített a német tankból, talán megszokásból ordít, s taszít egyet a nehezen moccanókon.

— Hová, zászlós úr?

A zászlós megperdül, megáll, megállnak a többiek is. Az ágyúk körös-körül szólnak.

— Azt mondtam, gyerünk! Nem hallotta?

— Hallottam én — mondja Csépány feszülten, s mégis jókedvűen. — En meg azt kérdeztem, hova? Végigvittek már a fél világon.

A zászlós nem akarja kenyértörésre vinni a dolgot.

— Ez parancs — mondja halk, fenyegető hangon.

— Parancsolni. — nevet Csépány. — Parancsolni könnyű. Én még sose parancsoltam, de egy hét alatt megtanulnám, elhiszi?

A zászlós elcsigázott, borotválatlan, az ágyúszó napok óta tépi az idegeit.

— Vigyázz! — ordít, s a katonák kelletlenül engedelmeskednek. Csépány, aki tudja, hogy eljött a perc, sötéten figyel. — Hozzád beszélek, te harom!

— Hová — ordít fölesapó indulattal a tiszre —, hová menjünk, ha valamelyik baka berezel egy orosz géppisztolytól, mielőtt kifúlna, már az amerikaiak kapják nyakon! Ezek meg — pillant Simonra — itt dögölnek meg valamennyien.

— Ez parancsmegtagadás és kommunista lázítás. Ismerlek én téged, meg a fajtád is! Hazaáruló, piszok parasztja!

Csépány a zászlós arcába vág, az hátrahanyatlik, s az elviselhetetlen helyzet egy másodpercre megbénítja. Fölugrik, előkapja a pisztolyát. Ekkor a háta mögött meghallja egy závár csattanását. A hátával hallja, amelyben szinte már érzi a golyót. Rettegve nézi Csépány kezében a puskát. A fekete ember jókedvűen elvigyorodik.

— Eriggy innen, te taknyos. Mink itten egy vidékről vagyunk majd' mindannyian. Mink majd másfelé megyünk.

Meg-megcsúszva a sikos úton, elkanyarodnak, be az erdőbe. A zászlós, nyomában három-négy emberrel, továbbkúilog az úton.

Szilánkoktól megszabdalt oldalú személykocsik. Üveg jóformán egy ablakban sincsen. Az olvadó hófoltokról befütyörészik a hűvös szél. A romos állomásépület mellett barakkok, a kocsiban egymás hegyén-hátán a fogságból szabadulók. Egy amerikai katonatiszt kiabál valamit a mozdonyvezetőnek. A vonat megzökkenve elindul, a kupéban ülők tág szemmel nézik az elfutó világot, gondolkodnak, vajon igaz-e a dolog. Simon és Csépány egy ablak melletti ülésen szoronganak, velük szemben szemüveges fiatalember, köpenygallérja felhajva. Ül, olvas, nevetgél. A körülötte ülő bakák gyanakodva, furcsálkodva figyelik.

— De jó kedve van.

— Nekem is jó kedvem van.

— Mégse vigyorog, mint egy fakutya.

Nézik, félrehajtott fejjel vizsgálgatják, érthetetlen dolog.

— Idefigyeljen már! Maga miért nevet?

A szemüveges fölrezzen, pislog, tájékozódik.

— Mi van?

— Találgatjuk, hogy mit nevetgél itten.

— Nevettem? Ja, jó könyv. Azon nevettem, hogy kitoltak az őrmesterrel. Mert velem mindig az őrmester tolt ki. Később még jobb dolgok is lesznek, majd elmondom.

— Azt maga honnan tudja? — Gyanakodva nézik, városi, lehet, hogy becsapja őket.

— Hohó. Olvastam én ezt már vagy ötször.

Tátott szájjal hitetlenkednek.

— Minek?

— Nem volt más. Ezt is nehezen szereztem. Négy konzervet adtam érte.

— Négyet? Húskonzervet? És ha teszem azt, ez a ....könyv az enyim lett volna, azt mondom, ... öt konzerv?

— Mi? Ja, akkor ötöt.

— De ha mondjuk, én azt mondom, ... tíz kell érte?

— Ja lett volna annyi, annyit.

A szemüvegest haragos és nevető arcok veszik körül. Nem jó, ha bolondnak tartják az embert, s ezt teszi ez a szemüveges. Vagy ő a hibbant, szegény.

— Mennyen már! Egy egész havi adagot, mi? Egy ilyen vacakért, mi?

— S csak azért, hogy elolvassa ötször?

Simon fölemeli a fejét, gyanakodva bámul a szemüvegesre.

— Miért adott maga egy ilyen hitvány kis könyvért ötöt?

— Jó könyv. — Odatartja a legközelebb ülő katona elé a címet. Az húzódva nézi.

— Ennekem nem nagyon áll rá a nyelvem a betűre. — Csépány kikapja a kezéből, s elolvassa.

— Nyugaton a helyzet változatlan.

Hallgatnak, kinéznek az ablakon.

— Azt mondták, négy nap múlva otthon vagyunk.

— Majd ha otthon leszek, majd akkor hiszek.

— A Somborék barakkjában volt egy röpcédula. Azt még a visszavonulók közé szórták, az volt rajta, hogy földet osztanak.

— Hazudnak azok is.

— Az volt rajta, hogy másképpen lesz minden.

— S hogy a földet elveszik a báróktól meg a bérlőktől.

— Erdődytől is elvennék? Nem igaz az.

— Ez volt rajta. S az is, hogy kiosztják.

Egy mindeddig hallgatag, sovány, csöndes ember megszólal.

— Volt már ilyen világ. Mi lett a vége? Tizenkilencbe' az apám Szekszárdon volt fuvarral, s ott, a téren lőtték agyon, akik az ilyesmiket csinálták. Elvenni a földet a jogszerinti tulajdonostól!? Ki hallott ilyet?

— De az anyja istenit, akinek ezer holdja van, meg tízezer — Csépány szinte köpköd a méregtől — attól, ha csak lehet, el kell venni, az anyjuk parancsolgató istenit!

Simon, aki hallgatva figyelt a vitára, ismét a szemüvegeshez fordul.

— Minek adott maga ezért a könyvért öt konzervet?

A szemüveges tanácstalanul mosolyog.

— Hogyhogy minek? Hát maguk sose vesznek könyvet?

— Sohase. Mink itten jobbára cselédemberek vagyunk. Örül az ember, ha alhat. Minek lenne a könyv?

— Szebb lesz az ember élete tőle. Ettől lesz emberebb az ember.

— Nem — rázza a fejét Simon, s a többiek helyeslően ráintenek a fejükkel. — Nem ettől.

— Hanem mitől? Mi kell hozzá?

— Erős kommenció.

— Ház. Ennivaló, elegendő.

Simon lehajtott fejjel, súlyosan mondja.

— Föld.

*

Tavaszi sár az úton. A bakancsokra tapad, szinte húzza őket. A lábszaporán lépegetnek. Föntről apró, igyekvő rovaroknak látszanak, a nagy síkság szinte agyonnyomja őket. Szétszóródnak a tanyák között.

*

Simon föllép a tornácra, kicsit meggörnyedten áll, vár a kopogással, belépéssel. Letisztogatja a zsákdarabon a lábát, s belép. Áll a megnyitott ajtó keretében, pislog, hunyorog a kinti világosság után, s csaknem szégyenkezik a viszontlátás szokatlan ténye miatt.

A csikótűzhely előtt, erős testű, szép arcú, a férfinél tíz esztendőnél is többel fiatal asszony. Az ajtónyitásra visszanéz, kiegyenesedik, s visszadobja a fát a tűzifakosárba. A ládára terített régi báránybőr ködmönön nyolc-tíz esztendős kisfiú. Valami ócska képeskönyvet lapozgat, fölnéz, nagy szemmel lesekszik.

Az asszony arcán rebbenő öröm, rohanna a férfihoz, aztán odaszól a kisfiúnak.

— Laci — mondja halkan —, gyere hát... ide az apádhoz!

*

Az asszony a megterített asztal körül járkál, szalad ki a kamrába. Simon megtisztálkodva, ingben ül, várja a vacsorát. A kisfiú odaszól hozzá, erre érte nyúl, s a térde elé húzza.

— Maga honnan jött meg?

— Hát én nagyon messze voltam.

— Milyen messze?

— Mint hogyha te bemennél a faluba vagy százszor.

A gyerek hitetlenkedve mosolyog.

— Olyan messze nincsen.

— Dehogy nincs, te gyerek. Sokkal messzebb is voltam én. Olyan messze, hogy kimennél az országútra, s mennél, mennél, egy évig is mehetnél, hogy oda megérkezz.

— Ha én megnövök — mondja Laci —, majd akkor én is elmegyek ilyen messzire. Az jó.

— Nem jó — ingatja a fejét a férfi. — Rossz. Itthon, az jó. Te Laci — néz az ajtóra Simon, figyel, be ne lépjen az asszony — mondd meg nékem, jól bánt-e véled.... az anyád?

*

Az osztott földeken folyik a munka. Minden családtag kinn dolgozik, a gyerekkézre is szükség van, gép semmi, jószág is kevés. Egy férfi két szamárral szánt, másutt tehén jár az eke előtt. Kézzel is törik, ásnak, szinte kaparják a földet. Az egyik parcellán asszony tartja az eke szarvát, egy idősebb s két fiatalabb férfi húzza. Belefeszülnek a zsákokkal bélelt hámba, kezükkel kötélbe kapaszkodva, mélyen előrehajolva zarándokolnak az eke előtt. Egyikük a felszántott földön tapos, rossz csizmája mélyen merül a puha földbe. Fejük lehajlik, minden lépésnél mélyet bókolnak, szinte köszöntgetnek, tátott szájjal szedik a levegőt, arcuk fénylik az izzadságtól. Boldog erőfeszítés.

*

Simon Sándor, meg a felesége megállnak a nekik kiosztott parcella szélén. Simon nehézkesen áthuppan az árkon, odamegy a föld végébe, szétnéz. Visszafordul, s a asszony, mintha engedélyre várt volna, boldogan átevickél hozzá, odaáll a férfi mellé. Simon becsülgeti a földet, rá se pillant a mellette tébláboló asszonyra.

— Hat hold.

— Annyi. Többet nem lehetett?

— Nem tudtunk még akkor magáról semmit biztosan. Ennyit adtak Lacinak, meg... nekem. A gyerek kicsi, ezt meg kell dolgozni. Az én nevemre adták. Most majd átíratjuk a magáéra.

Simon rápillant az asszonyra, komolyan mondja-e, amit mond? Lehajlik, fölemel egy maréknyi rögöt, lassan elmorzsolgatja, nem is nézi, minek, hiszen az ujjaival jobban „látja". Félkörben lendít a karjával, s mintha csak magot hintene, visszaveti a maréknyi hantot a földre.

*

A községháza irodaszobájában, a régi szúette szekrények, a kopott barna asztalok között három férfi ül, közöttük Csépány. A választásról beszélgetnek, amely egyikük szerint, ezen a környéken a kisgazdák győzelmét hozza. A nagy bajuszú, sovány arcú ember napnál világosabbnak tartja, hogy a parasztpárt győz, Csépány hallgat, komor arccal bámul az asztalra. Kopognak, a megnyiló ajtóban városi ruhás fiatalember áll, beljebb lép, s bemutatkozik.

— Jónapot — kezel a három férfivel. — Danka Gábor vagyok.

A nagy bajuszos arca felismerő mosolyra húzódik.

— Ahán. Megkaptuk már a levelet, kedves öcsém. A járástól szóltak le, hogy jönne. S honnan érkezett ide?

— Pestről.

— Ide — elégedetlenkedik Csépány —, ebbe a sárfészekbe?

Danka elmosolyodik.

— Hát mit keressen egy mezőgazdász Pesten?

S mivel politikai témánál tartottak az előbb, a kopasz megkérdezi.

— S ha meg nem sértem öcsém... foglalkozik politikával?

— Erősen — nevet Danka.

— És hát melyik pártban?

— A kommunista pártban.

— A szentségit neki — csap az asztalra Csépány —, akkor legalább ketten vagyunk már ebben a büdös faluban!

*

Simon egy lóval szánt, s a szikkadt földön akadozva, nehezen merül az ekevas. A föld szélében félrehajlik előle, olyan a vas, mint egy hajóorr, amely idegen vizen halad előre. A ló nehezen húzza az ekét, néha pihennie kellene, az ostor ilyenkor kíméletlenül végigvág rajta. Simon ekét tartó kezét jobbra-balra rángatja a makacs rög, verejtékezik, s az egyik barázdát a másik után húzza egymás mellé.

Simonné, s a gyerek apró alakja közeledik, nagyobbodik az úton. Amint odaérnek, Simon csak szánt tovább, int nekik, hogy telepedjenek az alacsony akácok alá. Amint végez, kilódítja az ekét a barázdából, kifogja a lovat, odaviszi a fához, kipányvázza és szénát dob elébe. Indul az asszony felé, aztán visszanéz a lóra, amely fújtatva áll a csípős, friss szélben, s nedves testéről pára lebeg felfelé. Visszafordul, és pokrócot vet reá.

Lezöttyen az étel mellé, fáradt mozdulattal nyúl a kenyér után, s kanalazni kezdi a levest. Laci az árkon túli cserjés, bokros rész felé figyel, gyanús mozgást észlel a bokrok között, settenkedve elindul feléje.

— Estére megleszek vele.

— Jól húz, ugye?

Simon a szénát szálazó ló felé pillant.

— Jól. Jó, örökvő állat. Ilyennel lehetne fuvarba menni, s minden. — A kanál csikorog a pléhbögre alján. — Este, ha visszaviszem apádhoz, megmondom neki, adja ki a részed. S akkor vehetünk lovat.

Az asszony fölkapja a fejét, riadtan bámul Simonra.

— Úgyis ránkmarad az egész.

A férfi lassan visszateszi a kanalat, s leereszti az edényt a földre.

— Most kell.

— Ha nekem kiadja a részt, neki négy hold se marad.

— Akkor annyi se marad. Nem kértem én, amig nem volt nekünk földünk. Eleget dolgoztam én az övében. Semmiért. Kell a ló.

A bokros részről megsérülten nyúl bukdácsol elő, s nehézkesen menekül, elfelé az enyhe lejtőn. Laci, vadászlázban utána. Távolabb fűzes, nádas rész borzong a szélben. Az asszony felugrik, s merev szemmel kiált.

— Laci!

Simon felpillant, a lehajtott cserépedény széttörik a mezsgyekövön, s a fiú után lódul. Nagy csizmás lábai nehézkesen csattannak az egyre vizesebb talajba, az asszony lelkeveszetten nézi őket. Simon fut, ordítja a fia nevét, a gyerek végre meghallja, sóvár szemmel néz az üldözött után, de megtorpan. A férfi eléri a fiút, egy pillanatig zihálva bámulja a friss, zöld fűvel, náddal borított lápost, melynek kis, szabad víztükrét csöndesen borzolgatja a szél, aztán kézenfogja a fiút, s csöndesen indulnak vissza. Az asszony, háttal a fának támaszkodva, ernyedten várja őket.

— Te — suttogja Simonné —, te szerencsétlen..., ha belegázolsz abba a mocsárba, a jóisten se húz ki.

S visszaemlékezve a veszélyre, aztán megkönnyebbüléséből támadó mérgében, megüti a fiút. Simon összeharapott szájjal bámul, egy kézmozdulattal elküldi Lacit.

— Ezt a gyereket — mormogja — se az édesanyja, se én nem ütöttem meg sohasc. Ezért hát te meg ne üssd többé!

*

Simon belép az ajtón, s aztán meggondoltan, a győzelem és beteljesült remény tudatával csukja be maga mögött.

— Veron...

Az asszony előbukkan az ólak mögül, sebes lépésekkel, örömtelen arccal közeledik.

— Meglett — mondja a férfi, mosolyog, talán az áldomás miatt is, jókedvű. — Ezt kaptam a három holdért, nézd-e.

Egész köteg százforintost tesz az asztalra, Simonné szótlanul bámul a halomnyi pénzre, s a férje italos arcára. — Ebből meglesz a ló. Kocsi, eke. Szólj már!

— Mikor megmondtam az apámnak, hogy most kell a részem, kiesett a könny is a szeméből.

— Neki se mondtál semmit? — Az asszony hallgat. — Miért nem mondtad, hogy ez a világ rendje? Ha valaki hatvan esztendőt nyom, mit akar még? Miért is ne adná? Tán vigye a földet a föld alá? A karját is alig emeli már, s ha meg napszámost fogad, azok viszik-húzzák tőle a pénzt? Így van ez, mióta világ-világ, idősebb a fiatalnak. Ő nekünk, mink meg a fiúnak. Azt kellett volna mondanod, idejöjjön hozzánk, van itt föld eladó, itt lakjék nálunk. A kezét se mozditsa, mégis jó sora lesz. Mert ez is a világ rendje. Kap itt jó szót is, holtig jó tartást is. Ahogy majd mink is a Laci gyerekre maradunk, ha már nem birjuk magunkat.

*

A rázkódó, új kocsi szalmával felhintett aljában kuporog Laci, két kézzel fogódzik a szekéroldalba, arcán öröm és enyhe félelem. A bakon az asszony és Simon. A férfi ráfeledkezik a ló széles, fekete hátára, simogató szemmel nézi, olyan gyengédséggel, amit az asszony sose kapott tőle. A rázálló legyeket ostorral hajtja az állatról, s ha lehet, még a zökkenőket is elkerülteti vele. Fut velük a rázkódó szekér, s amikor beérnek a faluba, ismerősök állnak ki a kapukba, megnézni Simon új lovát. Simon tudja, hogy amint elhajt, megindul az irigy vagy elismerő szóbeszéd, megtárgyalják majd a lovat, s hibát nem lelnek benne. Személyt erre-arra vág, s amint a parádéskocsisoktól látta, egyenes derékkal ül a bakon. A kocsmából kitódulnak a gazdák, nézik, Simon szándékkal visszafogja a lovat, toporzékoltatja, rájukbillenti a kalapot, s tudja, mennyit nőtt becsületben.

— Ezzel a lóval — mondja, amint elhaladtak —, ezzel én...

Az úton, először, most, rávág a lóra, a megriadt állat vad vágtába vág, Laci rémülten kapaszkodik, s végignyargalnak a poros, széles utcán.

*

Komor, szép téli este. A házakon hó, erős szél fúj, a hold szinte hideget permetez a világra. A tágas paraszti porta végén nagy kert, havas fejű, fekete kazlak. Néha egy kutya surran át a szérűn, s egypár, lábonhagyott kukoricaszár zizeg-mozog a szélben. A világos ablakú házból cigányzene hangzik, éneklés szűrődik kifelé. Kinyitnak egy ablakot, kitódul a lárma és nevetés. „Megy a gőzös, megy a gőzös..." éneklik. Hosszú sor fiatal, kapatos legény, korosabb férfi is, egymás vállát fogva, libasorban jön kifelé az ajtón, énekelve végigballagnak a tornácon, s libasorban bemásznak az ablakon.

Benn, a tágas, emberrel, étellel teli szobában csak asztalok és padok. Valamennyit körbeülik, alig férnek el. Visongva és klabálva beszélnek egymással, a friss menyecske megilletődve, boldogan ül az asztalfőn a férje mellett. A terítő mögött egymás keze után nyúlnak, a két kéz ide-oda tétovázik, végül összeütődnek, s boldogan egymásba kapaszkodnak. Simonné, aki mint rokon, segítőasszonyként dolgozik, egy tállal jön mögülük, a másik szobából, megtorpan, végignézi a jelenetet, sötét, majdnem kétségbeesett arccal néz, és indul tovább.

Simon a nagy porcelánkályha mellett áll, felhajt egy pohár bort, s türelmetlenül rángatva az inget, kigombolja a nyakát. Előrefurakszik, s kilép a tornácra. Megáll egy pillanatra, hozzátápászkodik a repedezett faoszlophoz, nagyokat lélegzik, s hogy kijárja magából a mámort, tappogni kezd az udvaron. A kút mellett meglát egy embert, csaknem összeütköznek. Közel hajlik hozzá.

— Aj... maga az?

— Én volnék — Danka szégyenlősen mosolyog. — Szellőzni kell, a fene egye meg, becsiptem egy kicsit.

— Akkor — bólint Simon elégedetten — levegőzzön. Felfigyel a zizegő kukoricaszárakra, rázza a fejét, s belemarkol az egyikbe. — Ehe. Ezt meg itthagyták a telnek, isten harmincadjára.

— Nahát, ettől nem mennek még tönkre.

Simon hosszan nézi a másikat, s tagadólag integet a fejével.

— Nem úgy van. Amiért megdolgozott valaki emberfia, ... egy diót se, még egy szem búzát se lehet veszni hagyni. Ezt is. Szántani kellett, ültetni, kapálni, törni, meg minden. Jó lenne ez alomnak is, takarmánynak is. Amit egyszer a földből ki lehetet' húzni, az nem mehet szélbe!

Hallgatóznak. Fönn, a felhőtlen, fekete magasságban vadlibák repülnek, rikácsoló hangjuk előbukkan az éjszakából.

— Látja — Danka kijózanodva nézegeti Simon Sándort —, ezek jól csinálják. Csapatban mennek.

Simon nem érti, mit akar a másik, vonogatja a vállát.

— Az állat ezt teszi.

— Az embernek is ezt kellene.

— Annak nem. Csak akkor, ha olyan lesz, mint az állat. Maga ezt nem tudhatja, tán nem is tanitották ezt az iskolán. Tizennégy éves koromban én már férfirészen dolgoztam, húszan-harmincan egy falkában. Mint az állatok. Reggel háromkor költötték a cselédembert, s kifelé. Minden csapat mellett ott volt a gyalogparancsnok. Álljon ide mögém! — Danka Simon mögé lép, a férfi előrelép, a fiatalabb követi, lassan mennek előre egymás nyomában. — Látja? Így jött, mindig mögöttünk. S ha az ember a verejtéket törölte a pofájáról, már hullott a keserves jóistenedet! Otthon meg... egy házban négy család. Egy konyhán. Mint az ólban az állat. Meg a háborúban. Csapatba és csak előre vagy hátra, ahogy az élen a günár kiabálja. — Egyszerre rájön, Danka miért pengette meg ezt a témát, s ő is kijózanodik. — Azt mondják, meglesz itt is a kolhoz, s belehajtják az embereket. Maga tud erről?

— Tudok.

— Mit tud?

— Azt tudom én, hogy ebben a határban, a mezsgye meg a dűlő rengeteg földet elvesz. Meg ezeken a kis darab földeken forgolódnak a lóval, s felolyan mélyre se megy az eke, mint kellene.

— Az én földemen — mondja Simon, s a mellére kopogtat —, ott én úgy szántok, ahogy jónak látom. Akkor kezdek, végzek, mikor én akarok. Annyit eszek, amennyi nekem kell. És én, magamban igen jól megvagyok.

Megfordul, indul befelé. Danka néz utána, hallgat tűnődve, figyeli, amíg eltűnik a másik, s utánaered. Az egyszál, száraz kukorica zizeg-mozog a feltámadó szélben.

*

A tanácsháza olajos padlójú, vedlett-kopott szobája. Danka Gábor az asztal mögött ül, ír. A nyitott ablakon beáramlik a szél, fölkapja és szétszórja a papírhalmot. Danka mérgelődve felugrik, összeszedi a szélfújta lapokat, halomba rakja őket, szétnéz az asztalon nehezék után, fölkapja a kis, bronz Sztálin-szobrot, s ráteszi az iratokra. Csépány gyorsan, indulatosan benyitja az ajtót, nézi Dankát, s lassan beteszi maga mögött. Danka felpillant, mosolyog és dolgozik tovább.

— Megmondtam-e én neked, Danka elvtárs, miféle ember ez a Vágó?

— Meg.

— No. A listán meg ezt olvasom róla: „Tizenkét holdas kisgazdapárti, pártjának megyei képviselői mellett erős agitációt fejtett ki a választásokon. Magatartása 1948 óta: passzív, de lojális, megnyerhető". Bolond vagy te? Ismerem én őt jól. Kisgazdapárti kertes: megnyerhető. Az első alkalmat várná, hogy a torkod elharapja. Inkább mink az övét.

— Ismerem én is. Mióta itt vagyok, tudok egyet-mást róla.

Csépány, mint egy jóságos állatszelídítő, néz Dankára.

— Az jó. De én azt is tudom, mit vár tőlem a járás. Azt is tudom, hogy mit kell írni. Emberség kell és szigor, nem ilyen makogás. Írjad! „Erős jobboldali kortestevékenység, beállítottsága miatt feltétlen szemmel tartandó, hallgat, alkalomra vár, rendszerünk számára nem jelenthet támaszt."

— Ezt írjam?

— Ezt.

Danka tétovázik, Csépány rámered, azután lenéz az asztalra, és leemeli a mellszobrot az iratokról. Erős koppanással teszi a méltatlan helyről az asztal lapjára. Danka fölemeli a tollat, s leírja a diktált szöveget.

Az ablak alatt nagy, világos színű személykocsi áll meg, két utasa kiszáll. Egyikük fiatal, bőrkabátos fiú, a másik negyvenéves, szikár nyugodt. Aktatáskát hoz magával. Danka felugrik, Csépány eléjük siet. Az idősebb, táskájából iratokat vesz elő, közben az órájára mered.

— Röviden, elvtársak. A lista megvan?

Csépány kelletlenül átnyújtja a lapokat, a szikár nézegeti, összehasonlítja saját irataival, elégedetlen és mérges.

— En nem tudom, ez maguknál járvány vagy mi?

— Mi?

— Megküldtük a pontos mutatószámokat. Hét-nyolc névre számítottunk. Van három.

— Éppen ez az — pislog Danka —, a mutatók szerint ennyi a kulák. Cseléd meg törpegazda az egész falu.

— Bajt látok én itt is, Csépány elvtárs! Középparaszt is, tizennégy.

A fiatalabb rávág az asztalra, s felugrik.

— Az istenfáját, elvtársak, hát nem lehet ezt megérteni? Az ország beszolgáltatási bázisát csökkentitek ezekkel a laza mércékkel!

— A mércéket — Danka határozatlanul beszél, de végigmondja — fölülről kaptuk. Errefelé elég soványak a földek. S ha van is: zsellérfalu. Uradalom volt itt. Kik tollasodtak volna?

A fiatalabb csupa lobogás.

— Nem erről van itt szó. Az országnak csak egy része, vállalnia kell a ráeső frontvonalat. Kenyércsatát vívunk. Lentről Titóék, nyugatról meg . . .eh! A munkásosztály szövetségese a szegénypara sztság, a középparaszt adja meg, amit kivetünk rá, a többi, a zsíros, az várja onnan őket. Nem lehetnek itt szubjektív szempontok. Ha csak egyet is elkerül a figyelmünk, bomlaszt!

— Szerintem — mondja Danka, s nem néz föl az asztalról — az igazságtalanság is bomlaszt.

Az idősebb alaposan megnézi Dankát, s ezután csak Csépánynak beszél.

— Egyetlen teendő van. A falunak hoznia kell a ráeső részt. Igen. Tessék átvizsgálni alaposan a középparasztok névsorát, és a szegénypara sztok közül is, az úgynevezett szegénypara sztok közül is egypárat. Ha egy kicsit megkaparom ezt a listát, kibújik innen három-négy kulák még. Ha meg ezt, akad közötte középparaszt. Vannak helyzetek, amikor nemcsak meggyőzni, hanem parancsolni kell! Egyedül ez — mondja, és Csépányra szegezi a szemét, mintegy személy szerint neki mondja —, egyedül ez a fölfelé vezető út!

Mind a négyen állnak. Danka reménytvesztett. Csépány megilletődött és elszánt. A fiatalabb lelkesen, hosszan rázza Csépány kezét, s hűvösen kezet Dankával. Az idősebb csak Csépánnyal fog kezet.

Danka és Csépány hosszasan néznek a porfellegben eltűnő, szép autó után.

— Az istenit — mondja Csépány elragadtatottan —, odanézz, hogy roban! Mint az istennyila. Tíz falut is bejárhatnak egy nap. Így lehet szervezni, nem biciklivel, mint mink. Megváltoztatja az életet, meg a munkát.

— Igen — bólint Danka — meg az embert...

*

A falu térré szélesedő utcakeresztezésénél emberek állnak. Beszélgetnek, nézik a frissen állított oszlopok körül sürgő-forgó szerelőket, mutogatnak, figyelik az egyik lábkampós embert, aki ott fenn igazít még valamit, s ügyesen mászik lefelé. Kíváncsian, kicsit hitetlenül várnak. Simon, mellette a már nagyobbacska Laci, a tömeg háta mögött álldogál. A falura már ráterült az est, az emberek egyetlen tömbbé olvadnak össze. Amikor kigyullad a fény, Simon, a meglepetéstől egy percig mozdulatlanul áll, s azután szorosra zárja szemhéjait, s elfordul a fénytől. Laci mohón, csodát látó arccal bámul fölfelé.

*

Simon Sándor — régi látogatások emlékeként — az ajtó előtt veszi a kalapot, és határozatlanul koppant. Az íróasztal mögött Csépány József.

— Szervusz — Csépány fölkel, elébemegy az érkezőnek.

— Tudod te azt, Jóska. Most már az átírásra gondolok.

Csépány elkomorodik, odalép az ablakhoz. Kibámul az alkonyodó délutánba.

— Tudom. Te is tudod, hogy megmondtam neked, hagyd az istenbe ezt a földvásárlást. Ott van már hét holdad, lovad, jól megélsz.

— Hét hold — Simonra rátör a viták ingerültsége —, az csak annyira föld még, amennyire madár a tyúk. Semmi.

— Most lenne nyolc. Aztán húsz, száz, ezer, mi? Hát mit akarsz te tulajdonképpen? Az apád koszos cseléd volt, te kaptál hat holdat. Hát hol vagy te tőle?

— Nekem az apám — mondja Simon csöndesen — olyan ember volt, összeragasztott egy házat. Nyomorult kis ház az, de ház. Rámmaradt. Ez a föld meg, amit szerzek, a Laci gyerekre marad. Ez ennek a rendje, Jóska. Semmi ember az, aki semmit se szerez.

Csépány dühösen odalép a kapcsolóhoz.

— Idenézz — föl-lekapcsolgatja a villanyt —, sötétség és világosság váltogatja egymást. — Így volt ez mindig? A fenét. Más lett a világ. Te meg ugyanúgy akarsz mozogni benn, mint rég.

— A föld, az sose lesz más. Meg a becsület se lesz más.

— Emlékezzél vissza, Sándor, akkor mondtam én Ausztriába, hogy most már ki az erdőbe, mikor lehetett, meg kellett. Már nem hallgatsz te rám? Akkor se mondtam rosszat, most se mondok.

— Harmadszor járok én már itt, mindig elodázod a dolgot. Nem vagyok a küldögyerek, hogy bolondjába járass.

— Azt mondom neked — mormogja Csépány, s lassan elönti a düh —, hallgass reám, és gyere a szavam után. Hallod?

— Hallom. S miért mennék? Nekem föld kell, tenéked meg nem. Te a dvatalodból úriasan megélsz..., amíg megélsz.

Csépány fölkapja a fejét, rábámul a hallgató emberre.

— Vigyázz a szavadra, te. Ha én ellépek mellőled, magadra maradsz!

— Az meg az én dolgom. Míg én a kezem bírom, nem kell nékem senki gyámkodása. Ne tanácsolgassál és ne parancsolgassál te nekem. Úgyis a te szavadtól visszhangzik már itt minden. Mert ahhoz értesz te, csak legyen, aki mozdul a szavadra. Holnap én negyedszer is lejövök.

Csépány az ajtócsattanásra megrezzenő szemmel, vérig ingerelten néz utána. Gondolkodik egy pillanatig, aztán odamegy a fiókhoz, kihúzza a listát, s odaírja Simon Sándor nevét. Odamegy az ajtóhoz, leoltja a villanyt, csupán a folyosó fénye szűrődik be és szóródik távolodó alakjára. Ahogy behúzza az ajtót maga mögött, egyre kevesebb, egyre kisebb a fény.

*

Majdnem embernyi magas kukorica. A körbevágó kapáktól megremeg egy szár, s a széles, surrogva a földbefutó kapák pattanva szelik ketté a gyomot. Kapák egymás mellett. Kettő gyors, pontos, a harmadik fáradtabb, tétovázóbb. Gyerekkéz dolgozik vele. A gyerek kapája elmetsz egy kukoricaszárat, a kukorica kidől. Mindhárom kapa megáll. Hosszú szünet, süket csöndesség. S aztán egyszerre, egyik a másik után indul.

Laci meggyötört, napszívott arca. Próbálja tartani a rendet és iramot, a neki osztott részt. Az asszony vissza-visszanéz rá, de nem áll meg munka közben, Simon Sándor hallgat, dolgozik, mint a gép, fejét se fordítja oldalt, de ha a gyerek vagy az asszony elhagy egy-egy gyomot, gyors oldalvágással helyrehozza a hibát. Laci vágásai egyre gyérülnek, törli az arcáról a verejtéket.

— Apám — mondja halkan, zihálló mellel — pihenni kéne már.

Az asszony fölegyenesedik, ránéz a fiúra, aztán Simon Sándorra. A férfi hallgat, dolgozik, tovább surrognak a kapák.

Távolból vonatkattogás hangzik, a gyorsvonat kéményéből füstcsikot húzva, átrohan a határon. Laci fölemelkedik, utánanéz, áll egy pillanatig és ledobja a kapát.

Simon fölegyenesedik, visszafordul. Szeme végigvág a lihegő, fáradtságtól elvadult, keserű gyereken. Odamegy elé. Az lassan lehajol, s fölveszi a kapát.

— Te taknyos — mondja Simon —, mikor én ennyi esztendős voltam, az Erdődy földjébe döglöttem bele. Te meg nem bírod? A magadét nem bírod?

*

Tikkadt hőség ül a határon. Simon a levágott, már kévébe kötött búzát rakja keresztekbe, közben aggódva néz az égre. Felhők tolakszanak a nap felé, a férfi csaknem futólépésben hozza a kévéket. Megmordul az ég, a saroglyához kötött ló idegesen felkapja a fejét, topog, farol, táncol a kocsi mellett. A határban dolgozók szállingóznak hazafelé. A nagy sárga tarlón, mint egy varjú, Simon ugrál a keresztek között — egyedül. Esni kezd az eső, a ló fejét leeresztve állja a záport. Vakító villám robban elő az égből, a közelben vág le, s csaknem azonnal repesztő, levegőtrázó mennydörgés. A ló villogó szemfehérrel ágaskodik, eltépi a kötőféket, fordul, és nekinyargal a zápornak. Simon dermedten bámul utána, nekiiramodik, elhajtja a kévéket, ordítja a ló nevét. Megfeketedik a világ, körös-körül csapkodnak a villámok, az emberek, mint menekülő hangyák, futnak hazafelé. A ló belenyargal a mocsárba, felvág körülötte a víz, s megvadulva a lábát béklyózó iszapot, egyre beljebb keveredik Simon szétdúlt arccal ordít segítségért, s a ló hánykolódó, süllyedő teste eltűnik az égből ömlő víz fala mögött. Csupán majdnem emberi üvöltése hangzik. A férfi leeresztett karokkal nézi, csizmája eltűnik az iszapban, arcán végigcsurog a csapkodó eső.

*

Benn a tanácsházán, Csépány válogat az iratok között. Ideges kézzel firkál, néhány dolgot széttép, azután kulcsra zárja a szekrényt. Danka csöndesen figyel az ajtó mellől. Amikor Csépány észreveszi, hogy van még valaki a szobában, megrettenve hátrafordult, aztán sóhajt és nyugodtabbá válik. A szekrényből előhúz egy pisztolyt, s leteszi Danka elé. Amaz nézi, aztán halkan megszólal.

— Most fűrészelik le a csillagot.

Csépány megfordul, s tanácstalan mozdulatot tesz a kezével.

— Oda kellene menni? Beszélni velük? Vagy mi?

— Most már hiába mész. Akikkel lehet beszélni, nincsenek ott, akik meg ott vannak...

— Hát akkor mit csináljunk? Az istenit az anyjuknak! Hallottam én már azt is, mit kibáltak a kocsmában. El akarnak oltani engem. A sok gazember tetvese! Ezt is neked köszönöm én. Te nyitogattad a szádat miattuk mindig. Hogy ne vaduljak, meg az ember kényes portéka, csinján kell vele bánni! Most meg fűrészelik a csillagot!

— Az volt az én bajom — Danka halkan és nyugodtan beszél —, hogy nem kibáltam eleget veled. Most nem fűrészelnék azt a csillagot. Vagy nem olyan könnyen.

Csépány káromkodik, de inkább tanácstalan, mint dühös.

— Elegem van énnekem ebből a piszok faluból, meg a sok, keményfejű, barom parasztjából is. Az ember a jó életbe vitte volna őket, s itt van! Megbolondult ez az ország.

— Ordítani, meg fenyegetőzni, most meg jajgatni..., ez megy. Csak ez kevés. Nézd meg, mi van ott kinn!

— Cirkusz van. Ellenforradalom van.

Dankáról minden bizonytalanság lehullt már, halkan és majdnem megvetően beszél Csépánnyal.

— Ezt én tán jobban is tudom, mint te. De részed van ebben neked is.

— Hogyne. Én vagyok az oka.

— Te is! Másképpen kellett volna ezt csinálni. És másképpen is kell majd.

Csépány odamegy Dankához, s belebámul az arcába.

— Meg vagy te bolondulva? Majd ha elkapnak valahol, gondolkozhatsz, nogy csinálod másképp. Tűnjünk el innen a fenébe!

Danka mosolyogva hallgat, s csak amikor Csépány kérdően visszafordul az ajtóból, akkor szólal meg.

— Kell itt most legalább egy kommunista.

Csépány feltörő szégyenét dühödt ajtócsapásba akarja fojtani, bevágná az ajtót, aztán arra gondol, hogy meghallhatják, és csöndesen becsukja. Danka egyedül marad, az ablak felé fordul, s nézi az alkonyi naptól megfestett csillagot, melyet a ház másik oldaláról kötelekkel húznak. A csillag lassan-lassan lefelé hajlik, s egyszerre eltűnik a tető gerince mögött.

*

Tavaszodó falu. Az utcán szennyes hófoltok, víz és sár mindenütt. Laci a könyvtár felé lesekszik, amelynek ajtajában kulcsot fordít meg egy fiatal nő. A lány visszanéz, észreveszi a leselkedőt, elmosolyodik, mert mulattatja a legény vad és szemérmes-szótlan hódolata. Odainteget Lacinak. A fiút örröm és szinte ijedtségig menő lámpaláz önti el, zavartan viszonozza a köszönést, kilép az eresz mellől, s indul hazafelé. Bakancsával szétfreccsenti a vizet, és beletapos a sárba.

*

Simon az asztalnál ül, felesége ott áll a háta mögött, mondani akar valamit, de nehezen szánja rá magát.

— Délelőtt itt volt apám. Keresett. Azt mondta, náluk két nap alatt majd az egész falu belépett.

Simon fölpillant, de nem az asszonyra néz.

— Akkor megkezdik itt is.

— Azt mondta, ő se akar mást csinálni, mint a falu. Belép a csoportba.

— Belép — Simon most teljes testtel fordul az asszony felé. — A maga földjét se tudja megdolgozni már!

— Elmondták neki, hogy ha kiöregszik, kaphat nyugdíjat. A háztáji is tovább jár.

— Kétszázötven forint nyugdíjat. S abból éljen meg, ha tud. Könnyen beszélhet ő, ha megrokkan, idehúzódik hozzánk. Megmodtam én, hagyja ott azt a koszos falut, adjon el mindent, s jöjjön ide. Mert én nem lépek be.

— Nem lehet ezt csak így..., hogy gondolhat ilyet.

Simon keserűen nézi az asszonyt.

— Nem lehet, bizony. Hogy is lehetne valamit úgy tenni, ahogyan én mondom. Cselédembernek hallgass a neve. Látod Veron, ez volt a mi bajunk, egész életünkben. Gürcölni az apád földjén, húzni az igát, ingyennapszámosnak lenni, arra jó volt Simon Sándor. Ha most itt lenne nálunk, megmaradt volna a föld is, mi baj lenne akkor?

— Ha itt is megalakul a csoport, minket is belevisznek akkor.

Simon föláll, odaáll az asszony elé, s alig moccanó szájjal mondja.

— Én akkor se... soha. Elég volt a földnélküli sorból! Én újra cselédnek... soha többet!

— Akkor máshol adják ki a földet.

— Akkor máshol. Ha kiadják, tíz kilométerre, akkor odamegyek, ha meg húszra, akkor húsz kilométerre.

— Nem lehet ezt bírni.

— Lehet. S ha már én nem bírom, bírja majd a Laci.

Átmegy a konyhán, s megtorpan. Rámered az ablakpárkányon felhalmozott öt-hat könyvre.

— A Laci — mondja nehezen mozduló nyelvvel — megint annál a nőnél volt?

*

Teherautó gördül az úton. Körben padok, rajta overallos, ünneplőruhás férfiak.

— Na, Gyuszi — kötekedik az egyik —, téged itt is kivernek majd a háztól.

Gyuszi széles, fiatal képén nevetés ömlik.

— Huhu, téged meg kacsával várnak.

— Nem valami szívesek. Hol a hagyományos magyar vendégszeretet?

Egy idősebb, ősz hajú ember mosolygó szájjal, de komolyan mondja.

— Hát, itt se lesz könnyű. Mit csodálkozzon az ember rajta? Ti, amikor a hegesztőket más műhelybe raktuk, az égig ugráltatok, hogy már megszoktátok, hogy ott rosszabb lesz, meg minden. Ezek itt ezer évig éltek így. Most meg..., egyszerre csak másképpen, közösen. Nem olyan könnyű egy másfajta életbe ugrani.

A kocsi begördül a faluba, az emberek kilesekszenek a kerítés mögül, gyanakodva, kíváncsian vagy gyűlölködve figyelik a lekászálódókat. Simon az utca végéről közeledik, megáll a portája előtt, nézi őket, azután belép a kapun, s bevágja maga mögött. A súlyos, repedezett ajtó dörrenve ugrik a helyére, Gyuszi összerezzen, s grimaszt vágva húzza a nyakát.

*

Laci belép a könyvtárba, tétován topog az ajtóban, s nézegeti a körbefutó polcokat.

— Jónapot...

Az egyik polc mögül előbukkan a lány, s mosolyogva végigméri a téblábóló fiatalembert.

— Jónapot, Lacika. Jöjjön beljebb, mit áll ott, mint egy oszlopszent.

Lacit ismét elönti az öröm, félszegség és méreg. Ez a mindig jókedvű, szép ruhás lány olyan más, mint a falubeliek. Olyan, mintha más országból vagy világból jött volna. Sokat és szépen beszél, furcsa szavakat használ, melyek felől Laci nem tudja, mit tartson tulajdonképpen. Most azt mondta: oszlopszent.

— Elhoztam ezeket... újakat szeretnék vinni.

— Lacika, maga a legodaadóbb olvasóm, és ezért én nagyon szeretem.

Laci elvigyorodik, s vörösödő füllel hallgat.

— Tudja mit, Lacika? Milyen könyvet akar?

— Olyat, Marika, mint ez volt. Amiben idegen városokról, meg országról írnak.

— Jó. És mert olyan gyorsan elolvasta az előbbieket, adok magának egy puszit.

Odahajlik a fiúhoz, megcsókolja, és fütyörészve bemegy a polcok közé. Laci lelkeveszetten bámul utána. A lány fütyörészve visszajön, letesz két könyvet Laci elé, és mosolygó szemmel nézi.

— De jó a kedve, Marika...

— Azám, azám — mondja a lány, s ide-oda fut, rakosgatja a könyvet —, letelt a számüzetés, Lacika. Tudja, szinte sajnálom, hogy el kell mennem. Pedig hogy vártam, hogy meszabaduljak ebből a sárfészekből, jó istenem. Dehát hol lesz nekem olyan lelkes olvasóm, mint maga?

— Elmegy?

— Bizony, bizony. Hipp-hopp, már itt se vagyok. Mint a pinty. Megyek vissza, Pestre.

— Elmegy?

— Nohát, azért nem ma délután.

— Minek megy el?

— Mert — kedveskedik-gúnyolódik a lány —, mert Pesten nincsen sár, bizony, és színházba megy az ember, és barátai vannak, és az ördög se lesi, ki mászik be az ablakán, bizony. Te jó isten, mintha valaki be merne itt mászni egy ablakon. Még kimászni se mernek. Volt már színházban, Lacika?

— Nem.

— Sajnálhatja. Pesten volt már?

— Egyszer. De akkor még féltem.

— Miért?

— Nagy zaj volt — mosolyog Laci —, rengeteg ember az utcán, de sehol egy fia ismerős.

— Ha az embernek barátai vannak... hát, ha legközelebb feljön, akkor keressen ám meg. Nem tréfáltam most — mondja komolyan —, tényleg keressen meg! Elmegyünk színházba. Aztán — most megint gúnyos és kedvesen lekezelő — a lányokat majd eszi a méreg, milyen deli legénnyel vagyok, jó? Tudja, Lacika, maga egészen jóképű fiú. Csak többet adna magára. Legyen jókedvű, beszéljen többet, hordjon nyakkendőt! Miért jár ebben a csúnya bakancsban?

Laci hebeg.

— Miben járjak?

— Félcipőben.

— Nekem nincsen — mormolja lehajtott fejjel. — Nekem csak ez van.

— Istenkém, hát akkor vegyen magának egyet!

*

Laci benn dolgozik a sertésólban. Félrelökdösi a disznókat, az állatok rőfőgve és vonakodva tágulnak mellőle, s csaknem bokáig tappogva a szemétben és szennyben, összekotorja és kiviliázza a trágyát. Tiszta szalmát szór a disznók alá, s dühöngve kibújik az ólból. Végigpillant csapzott, szennyes nadrágján, s átgázolva a sáron, megy befelé.

*

Benn a konyhában dohányt vág az apja. Laci ellép a háta mögött, a szekrényről felemeli az odadobott könyvet, rápillant a címlap városi utcájára, autóira, embereire, s ledobja a párkányra.

— Apám — habozik —, gondoltam én valamit. — Simon Sándor hallgat, dohányt vágó karja mozog tovább. — Gondoltam, én elmennék hazulról.

— Hová?

— Valamelyik gyárba. Mindenütt keresik most a munkást. Talán Pestre.

— Minek?

— Sokan elmennek.

— Mert megbódorodtak. Elmászkálni hazulról, puccos fiatalurasan öltözni, uraskodni. Ezért mennek. A gazdaság meg marad magára.

— Ha belép a téeszbe, mindegy az, itthon vagyok-e én, vagy nem.

— De ha itt maradsz — kiált fel az öreg —, nem lépek én be. Sohase lépek be!

— Máshogy gondoltam én el az életemet.

— Hogy? Énnekem már az apám nagyapja is, s ha meg lehetne kérdezni, akkor annak a nagyapja is, itt, érted-e, itt élt. Jó volt az mindnek. Neked meg nem jó.

— Nekem nem.

Az öreg a csattanó szóra felfigyel. Méreg, tanácstalanság, rémület vágakozik benne. Felnőtt a fiú, akkora lett, mint ő, s kimondta neki az első nemet.

— Hát mit akarsz te tulajdonképpen?

— Én — Laci, féltében egyre bátrabban beszél — meg akarom nézni, mi van az orromon túl. Meg félcipőt. Nem akarok mindig hasig járni a sárban meg a porban. Azt akarom, hogy legyen egy százas a zsebemben. Mert még egy húszas se volt. Soha.

— Tudod te azt, hogy énnekem se. Még egy liter borra se. Lóra kell. Meg földre. Ami a tiéd lesz.

— De énnekem nem kell. Másképpen akarom én. Maga is másképpen él, mint ahogy az apja.

— Nem. Az én apám az ember volt a talpán. Azt nem lehetett belegyűrni a darálóba soha. Cseléd létére összekaparta magának ezt a rongyos házat. Ehelyett is új kell. Én is tettem már hozzá, s ha a Kormos bele nem döglik a mocsárba, hol lennénk már akkor? Itt kell azt folytatni. Kifelé a semmisorból, magad ura — magad szolgájának! Azt nem mondhatod te, hogy rosszul bántam véled. De hát dolgozni kellett. Semmit se adnak ingyen. Egy öl földet se adnak szép szóra.

— Minek lenne az?

— A föld — mondja Simon halkan — a parasztember tisztessége.

— Énnekem nem kell.

— Tudom én — mutat a könyvekre Simon — tudom, honnan gyökerezik ez a beszéd. Az a festett szájú városi kisasszony bolondított meg!

— Hallgasson el róla — ordít az apjára Laci, s maga is megriadva, elhallgat.

— Olyan vagy te, mint Júdás. A kezére adsz engemet ezeknek — int az öreg a tanácsháza felé. — Én még nem ütöttem meg embert életemben, mert az nagy bűn. Téged se, soha. Jól tudod te azt. Ezért most menjél ki innen.

Laci remegő szájjal bámul az apjára, aztán a sarokban álló Simonnéra néz, s kimegy a konyhából.

— Látod — fordul hozzá Simon, s hangja tele van panasszal, segítségkéréssel —, ezek a francos könyvek! A sustorgás ott a könyvtárban, azt is, minek hozták ide? Az a festett szájú nő. Ez meg még kölyök, persze, hogy tele lett a feje.

— Azt én jól látom.

— Hát akkor. Miért hallgatsz te akkor? Ha egy szót se szólsz, már akkor is ellenemre teszel.

— Mindegy az, amiatt a nő miatt, vagy másképp, ha elkerül innen, jobb lesz az élete.

— Mert most ugye, nincsen jó élete?

— Nincsen.

Simon rettegve bámul a nyugodt és keserű asszonyra. Nem tudja, mi zajlik körülötte, becsapták, félrevezették, mindeddig elrejtették magukat előle, és most elárulják.

— Miért nincsen?

— Mert ez állatnak való élet.

— Ha az én első asszonyom, szegény Bora éne, ne félj, az jönne énutánam. Mert az panasz nélkül dolgozott velem. S ha ő nevelte volna fel Lacit, ne félj, nem beszélne most így.

— Én Lacit szeretetben neveltem. Akkor is, mikor nem tudhattam, hazakerül-e maga vagy sem.

— Egyedül vagyok én már közöttetek.

— Miért lenne egyedül?

— Kérdezed. Ebben a gyerekben volt énnekem minden bizodalmam. Benned sose. Kellett az apádnak a jó ingyenbéres. Neked meg valaki, aki elvigyen abból a faluból, ahol tudta mindenki rólad, hogy szeretőd volt néked. Pedig szerettelek én téged. S hogy dolgozni kellett? Melyik szegénynek nem kell?

— Mióta mink együtt vagyunk, nem volt más életünk, csak földet meg lovat, meg még megint csak földet. Egy jó szó, Simon Sándor! Ennyit se kaptam én. Éppen tizenhat esztendeje! Meg az a gyerek se. S ha most menni akar, menjen csak, repüljön, mint a madár. Jó lett volna énnékem is, ha megtettem volna.

— Miért nem tetted meg? — Az asszony ránéz, hallgat. Simon folytatja. — Megmondom én. Mert az apád mellett csak az apád lánya lettél volna. Mellettem meg gazdaasszony lettél.

— Rossz ember vagy te — mondja az asszony olyan halkan, hogy Simon meg se hallja. — Rossz ember vagy te, Simon Sándor.

*

Két agitátor, Danka és Csépány jönnek befelé a kapun. A négy ember körbeállja a fát fűrészelő Simont, topognak, borzonganak a hűvös szélben, nézik a rikoltozva járó fűrészt. Várnak, tán egy perc is elmúlik, míg Csépány megszólal.

— Mennénk tán be, Sándor.

Simon rápillant, s kelletlenül mormogja.

— Dolgom van énnékem.

— Hát akkor hagyd abba. Elbeszélgetnénk veled.

— Miről?

Gyuszi, kicsit zavartan, elneveti magát.

— Mintha nem tudná, bátyám.

Simon abbahagyja a fűrészelést, szembefordul velük.

— Arról nekem semmi beszédem nincsen.

— Nono — Csépány uralkodik magán —, nem hallottad te, mit mondtam? Menjünk innen már be!

A kemény, szinte vad hangra Simon megfogja a fűrészt, s húzza tovább.

— Simon bátyám — Danka tudja, hogy Simon megriadt, de becsület is van a világon. —, hát azért csak beenged.

Az öreg leteszi a fűrészt, s anélkül, hogy visszanézne, indul befelé. A többiek lassan utána.

Benn a konyhában körbeülik az asztalt, s csaknem egymás szájából kapkodva ki a szót, mondják az okos érveket. Példákra hivatkoznak, számol-

nak, statisztikákat említenek. Simon hallgat, föláll, bemegy a kamrába, visszajön egy demizsonnal, elővesz öt poharat, sorba állítja őket maga előtt, s valamennyit megtölti. Gyuszi ragyogó arccal várja, hogy elébetolja az egyik poharat a gazda, Simon azonban, hallgatva az érveket, egyiket a másik után, kiissza. Csépány eltorzult arccal nézi, ordítani vagy ütni akar, de Danka, az asztal alatt, megregadja a karját. Ezért csak feláll, s rekedten mondja.

— Jól van, Sándor. Találkozunk mink még.

Simon, csöpp mosollyal a száján, megszólal.

— Jó volt ez a bor, igaz-e?

— Honnan tudhatnánk — mosolyog kínjában Gyuszi —, 'hisz még nem kóstoltuk.

— S honnan tudhatnám én, jó-e az a téesz?

*

Csépány és Danka, a folyó hosszú fahídján ballagnak végig, lépésük alatt halkan döng a deszka.

— Egy hete nem hallok egyebet: Jó volt-e a Simon bora? Kiröhögteti az embert az a csúfondáros alak.

Danka elmosolyodik, neki még tetszett is egy kicsit a borral értésükre adott válasz.

— Nem nagy baj az. Annál jobb lesz, ha belép.

— Azt lesheted. S akik még nincsenek a téeszben, most mind őt figyelik. Várnak. Röhögnek, packáznak velünk. Merthogy a Simon megcsúfolt bennünket. Azt hiszed, hogy minket? Az elvet! Az államot. . .

Danka megütközve figyel.

— Bolond vagy te?

— Vagy te. Egyebet se hallok. Majd ha Simon Sándor. . ., jó gazda. . ., okos ember. . ., majd utána. De az anyja jó istenit, engem ne figurázzon senki!

— Türelem kell ide. Minden ember más kulcsra nyílik.

— Az, türelem, türelem, türelem. Föntről: meggyőzéses módszert! A járásról meg sürgetik a nagy létszámú csoportot. S ha nincs, ki a rossz tanácselnök, tehetetlen alak? Én.

— A csoport meglesz.

— Száz év múlva.

— Vagy most vagy jövőre. A munkát ennyi emberrel is meg lehet kezdeni. Az agitáció tovább folyhat. Meglátod, jönnek. Még kéredzkednek is.

— Lesheted. Hátha rossz lesz a egész?

Hát nem szabad, hogy rossz legyen. Éppen ezért. No, hallod — fordítja tréfára a szót —, milyen csoport lehet az, ahol én leszek az ideiglenes elnök? Csakis remek.

— Nem kísérlek én tégedet tovább. Igyekezzél vissza.

— Két nap múlva itthon vagyok.

Kezet fognak, s a híd vége felé távolodnak egymástól. Csépány hallgat, rugdossa az útjába kerülő, szekérről hullott széndarabokat. Egyszerre elmosolyodik, de a szeme olyan hideg, mint a jég.

*

Az asszony a konyhában ül, egy papírdarabot tart a kezében, olvassa. Simon belép az ajtón, lassan leveti a bundagalléros félkabátot, s nehézkesen lecereszkedik a priccsre.

— Bezárta-e a kaput?

— Bezártam. Húsz ember sincsen már, aki nem lépett be. Azokkal aztán megállapodtunk. Senki. Senki se lépjen be. — Hallgat, maga elé mered, aztán ránéz az asszonyra. Mi az?

A felesége az ölébe ereszti a kezét, nem szól egy szót se. Simon föláll, kiveszi az asszony kezéből a levelet, sillabizálva olvassa. Arcán a támaszát, reményét vesztett gyerek félelme és tanácstalansága.

— A disznó — mormolja —, mégiscsak megtette.

S egy görcsös, vízbefúló mozdulattal leránt'ja Laci könyveit az ablakdeszkáról.

Kopogtatnak, aztán ököllel döngetnek a kapun, azután rugdossák. Az asszony rémült szemmel kinéz. Az utcán, a kapu előtt, ott áll vagy húsz ember.

*

Nyílik a kapu. A résben Simonné rémült arca.

— Jó estét — mondja Csépány —. A gazdával lenne szavunk.

— Nincs itthon — makog az asszony —, átment Bogdányba, az apámhoz.

Csépány suta jóindulattal elmosolyodik. Gyorsan jár, az előbb az utcán látták. Félretolja Simonnét, belép, mögötte benyomakszanak a többiek.

— Frissen nézzünk széjjel, hátha megjött már azóta.

Csépány és Gyuszi együtt tartanak, bevilágítanak a kamrába, átváltanak az udvar végébe, s egy alacsony kukoricagóré mögött megpillantják a kuporgó Simont. Csépány jókedvűen nézegeti a szégyenkezőt, s elmosolyodik.

— Ejnye, te meg mit csinálsz itten?

Fölösleges a szó. Simon szégyentől martan föláll, indul befelé. A tornácon tömegnyi ember várja, az asszony kitágult szemmel bámul a közeledőkre. Betódulnak a lakásba, padra, székre, ládára telepszenek. Arcok. Közömbös, mosolygó, restellkedő vagy kíváncsi arcok. Simonné behátrál a szekrény mellé, Simon és Csépány a konyha közepén maradnak.

— Hát, Simon Sándor, megígértem én, hogy eljövünk tehozzád. Nem kérünk a borodból sem, mert egy kicsit sokan vagyunk. Pedig ugye, te szívesen adnád? S barátságos szóval megkérdezném én, meggondoltad már a belépést, ugye?

— Én már régen meggondoltam.

— Tudom — mondja Csépány halkan —, tudom én. S te is tudod, akik még kívül vannak, mind rád lesnek, merthogy te olyan tréfás, kemény ember vagy, Simon Sándor. S most hát mi addig el nem megyünk tőled, míg ezt a tartozást le nem kvitteled. — Simon hallgat, bámul maga elé. — Dehát mit akarsz te? Ha kívül maradnál is, földedben nem maradhatsz. És hol tudnánk adni? Vagy tíz kilométerre. Ott is. . . mocsarat, vagy sziket. Nem bírod te ezt már.

— Bírom én — blöfföl Simon —, s ha én nem is. A Laci. . .

— A Laci — Csépány elneveti magát, biztos győzelem ez —, a te Laci fiadnak én intéztem a kijelentőt, meg a munkakönyvet. Hol van már azóta! — Simon hallgat, kiesik a könny a szeméből, s végiggördül az arcán. — Ne siránkozz itten — kiált rá Csépány —, nekem kellene itt sírnom, nem neked. Az egész járásban, ez az utolsó rongy falu, ez. . . benned akadtunk meg, mint kerék a kátyúban. S rajtam az egésznek a gondja. Katonapajtások voltunk mink, hát miattam ne makacsold már meg magad!

Simon hallgat, semmivel sem lehet hozzáférni már, s a konok, távoli embert látva, Csépányra olyan gyűlölethullám rohan, hogy nem tudja kivédeni többé. Előbbre lép, rátapos Simon csizmaorrára. Az asszony rémülten mered rájuk, a körbeülő férfiak nyugtalanul figyelnek.

— Hallod-e — mondja Csépány, egyenesen bele a másik arcba —, ha én beszélek hozzád, nyisd ki a füled! Szabotálod nekem a fél falut, s énrajtam verjék el a port miattad? Hallod, a keményfejű paraszt istenedet!

Simon ekkor ránéz Csépányra, s rekedt, ugató hangon nevetni kezd. Csépány arcul üti. Gyuszi fölugrik, s ráordít a tanácselnökre.

— Mit csinál itt maga?

Csépány kiszakítja magát a szorító karokból, s lihegve mered Simonra. Az agitátorok felkelnek, s indulnak kifelé a házból. Az őszhajú odamegy az arrébb lépő Csépányhoz, s halkan, hogy csak ő hallja, odaszól neki.

— Megbántam, hogy hallgattam magára.

— Várjál csak — szól vissza Csépány —, nincs ennek a táncnak vége, Simon Sándor! Belépsz te, ha vért izzadsz, akkor is!

Az asszony hang nélkül áll a fal mellett, folyik a szeméből a könny. Simon fölrezzen az ajtó csadódására, körbejára'ja a szemét, és kimegy a konyhából. Simonné, mint egy alvajáró, rakosgatja az elmozdított székeket, s nyugtalanul a férje után pillant. Kimegy, fél perc se telik el, lobogó szoknyával fut vissza, tátott szájjal kapkod levegőért, kirántja a fiókot, a kiboruló kések, kanalak csörögve hullanak gubancba, kapkodó kézzel kotorászik kés után.

*

Laci föllép a tornácra, megnyitja az ajtót, s belép a sötét konyhába. Tétován megáll, s világosan szobából kijön az asszony. Nem váltanak ölelést, nem is üdvözlik egymást. A fiú kérdezve int a fejével a szoba felé.

— Itthon van már — bólint Simonné —, hazakívánkozott. Nincsen semmi baj már, csak gyenge. Sokáig nem tudott semmit se lenyelni.

— Maga vágta le?

Az asszony kezébe temeti az arcát. Laci belép a szobába. Odamegy az ágy végéhez. Simon Sándor mozdulatlanul fekszik, két keze a dunnán, feje mélyen benne a párnában. Kimennek. Kint a konyhában, Laci, inkább csak magának, megszólal.

— Hát Csépány ütötte meg.

— Ő.

— Kint hagytam az udvaron a pakkot.

Összébbhúzza magán a kabátot, és kilép az ajtón.

Hárman ülnek Csépány konyhájában. Az asztalon fél pohár borok, cigarettahamu. Amint Laci belép, Csépány tanácstalan félelemmel néz a fiúra, és tréfálni próbál.

— Héj, legény. Hát eddig tartott a pesti élet?

Laci feléje int a fejével.

— Magával lenne énnekem szavam. Négyszem között.

Csépány furcsa kis mozdulatot tesz a kezével.

— Lehet itt is.

A fiú gondolkozik egy pillanatig.

— Lehet.

A kezében ott a bicska. Csépány elszörnyedve nézi, aztán véres nyakkal összeroskad.

*

Simonné üvegek között ül, s könyökig nyúlva az ecetes lébe, uborkát rak el. Simon belép az ajtón, kalapban van, fekete félkabátban, nyugodt és szomorú. Hátat fordít az asszonynak.

— Benn voltam a községházán. Azt mondtam Csépánynak, ha elintézi, hogy a fiút ne gyilkossági szándék miatt, csak verekedésért pöröljék, akkor én. . . belépek. Danka is ott volt. Előttem telefonáltak. Itt a levél, hogy borosan összeszólalkoztak. — Háttal áll az asszonynak, s csak sokára szólal meg. — Emlékszel-e Vera, azt mondtad, néked is el kellett volna menni már éntőlem. Nincs már föld, amit readhagyjak. Hát mostan elmehetsz.

Simonné fölnéz a férfire, aztán lehajtja a fejét, és tovább rakja az uborkát.

*

Tágas, széljárta rét. Szabályos sorokban szénarendek. Sokan mozognak a rendek között, villáznak, petrencébe rakják, s viszik a készülő kazalhoz. Simon szótlanul dolgozik, a villa vasa meg-megcsillan a fényben. A mező túlsó végén Danka igyekszik, gyors lépésekkel vág át a rendeken, amint megpillantja Simont, megáll, s feléje indul. Odaáll mögé, az öreg még nem vette észre, lassan haladnak előre, szinte egyszerre lépnek. Ekkor Simon valami neszt hall, hátranéz, és meglátja a mögötte lépegető elnököt. Szótlanul dolgozik, meg egy ideig, azután hátrafordul.

— Nem jól csinálja, elnök elvtárs. A gyalogparancsnoknak káromkodni is kell a cselédre.

Danka szánakozva, szótlanul nézi az öreget, s lassan elmosolyodik.

— Tanulni jöttem én, Simon bátyám. Régen villáztam már, s egy elnöknek ahhoz is érteni kell, igaz-e?

A villa után nyúl, Simon átadja neki, Danka gyűjtögetni kezdi a szénát. Néhányszor, talán szándékosan, beleszúr a földbe, s az öreg ilyenkor megrándul, mintha belészúrtak volna. Egyszerre az égre pillant, s kikapja a villát az elnök kezéből.

— Majd máskor kell tanulni. Zivatar lesz — mondja —, van-e itt kinn kötél?

— Nem tudom én — Danka is aggódva nézeget a felhősödő égre —, nem tudom, hoztak-e magukkal?

— Akkor el kell szalasztani érte.

Danka visszaint neki, és fut a kazalhoz. A mezőt erősödő szél boronálja végig, a földön lapuló rendeket fölforgatja és szertesodorja, nekiesik a harmadáig kész kazalnak, s nagy darabokat görget-repít le róla. Lehull az első egy-két csepp eső, elsötétül az ég, a szénahordók zavartan bámészkodnak széjjel. Ekkora itt a vihar szele, s a laza szénát nagy csomókban tépi, hordja szét. Zuhogni kezd az eső, Danka a billegő, szétsodródó kazal tetején hadonászik.

— Ide jöjjünk, emberek!

Az öreg mellett két legény álldogál, vágyódva pislognak a zsuppos tanyaépület felé.

— No — mordul rájuk Simon —, süketek vagytok tik?

Totyogó, nehézkes futólépésben indul a kazal felé, amelyre másznak már a többiek is, nehezéknek ráfekűsznek, s szétterpesztett kézzel-lábbal állják az esőt. Simon odaér a kazalhoz, s éppen szembekerül a szélről hasaló elnökkel. Danka haja csapzottan lóg az arcában, facsaró az inge, de vízcseppes arcával vidáman sandít az esőre, s rávigyorog Simon Sándorra. Az öreg megindul a létra felé, s arcának fagya enged egy kicsit.

Mint amikor enyhülni kezd a tél.

Vaderna József

A bukfenc színei

REZEDA-KRÚDY GYULÁNAK

Megterített asztal az ég.

A Hold remegő velőscsontvég,
bordás és gerinces hús
a természet, természetem.

A délibáb foga közt tartja
a bibliát, zsakettes évszakot,
összerágcsálja az ingem,
a fogyasztásban fogyok el.

Megfagyott levelek peregnek,
ismét megcsalnak a nők,
nem ér haza az álom,
sötétednek a bukfenc színei.

Süllyedek a harmadik emeleten
az ugyanolyan hálószobák
zátonyain széttöredezve.

Búsmagyar hegedűszót tűzött
gomblyukamba a nyár,
a fák, virágok helyén
most fátyolos, nyitott üresség
szól: a magánytól nincs magányom,
otthagyom a lányt, fájjon,
ajkam torlasza, süket pohár,
ég játszotta ki ellenem az ízeket,
éhségre nevel az étel.

Ha mozdulok, falevél az őszben,
sötétednek a bukfenc színei...

Tenger

Ki vonszol itt maga után
nagy halat? S hol sütkérezhet
egymagában a halász?
A terek egymásbacsúsztak,
Hemingway, röhögök,
döglődik a ravasz mese.
Összefüggő seb a tenger.
Hullámok munkamegosztása:
külföldön heverészek,
tárgyilagos a drágaság,
s a napszúrásos nők
harmadfokú fagyások a nyárban.
Európa hering-szálkáit
köpködöm,
nem tudva, melyik égtájnak,
konzervdobozban
csörömpöl Kamcsija.

GEMMÁK

Dionyszosz részegen

Kifosztva ez a táj. Félrebeszél.
Ledobom a leplet vállamról.
A természet arányai megújultak:
szédelgés, pocak a kor mértékei.

Bakkhánsnő

Nem tudom, ki szeretkezik velem.
Elfogytak fogadalmaim.
Megtéveszt szem, fül és test.
Párduckölyök szopja mellem.

Héraklész és Antaiosz

Elbizakodtam a föld szagától.
Héraklész a magosba emel.
Lebegek, vergődöm a levegőben;
nincs segítség, aki leteperjen.

Dionyszosz
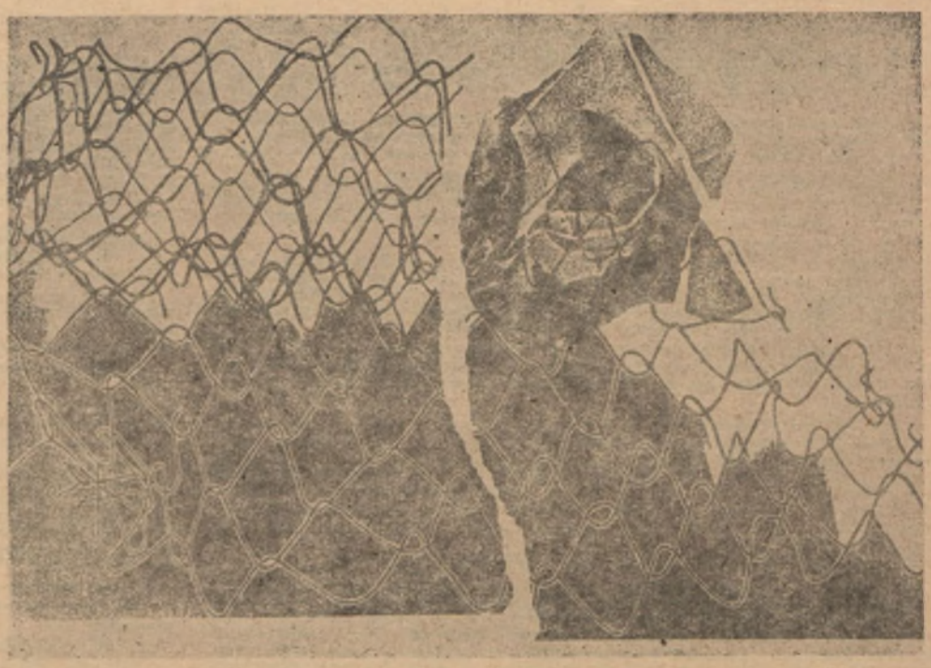
Zabálok és kövéredem,
hentes hízik a hús szagától.
Figyelem magam a bor tükrében,
arcom utálata is mámor.